

УКРАЇНСЬКЕ

БОРІТЕСЯ - ПОБОРЕТЕ!
Т.Шевченко.

ГРОМАДСЬКЕ

СЛОВО

АНІ НАЙМЕНШОГО КУСНИКА
УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ ВОРОГАМ!

Незалежний орган української суверенно-соборницької, трудово-демократичної і республіканської думки.

Видає: Українська Громада ім.Микити Шаповала в ЗДА.Редагує:С.Зеркаль.

Передплата виносить річно 3.50 дол., поодинокі число 30 цент.

U K R A I N I A N C O M M U N I T Y
W O R D .

P.B. BOX 103, BROOKLYN 25, N.Y., U.S.A.

Рік V.

Новий Йорк, Вересень 1957 р.

Ч.9/57/

З М І С Т:

1. Вас. Онуфрієнко: Релігія і визволення України..... Ст. 173.
2. В.Челак: Цензорам вільного слова..... " 178.
3. М.Шаповал: Мандрівне. Продовження....., " 179.
4. С.Зеркаль: Минулість і майбутність України..... " 183.
5. Ів.Зозуля: Втома " 189.
6. А.Ходоровський: 40 років Української Великої Революції... " 190.
7. Нові видання: "Український Збірник". Енциклопед.Українозн. " 190.
8. Д-р Л.Бавмгартнер: Спеціальне повідомлення..... " 192.
9. З позовклих листків: Радість... Універсал Б.Хмельницького.
Паденіє нравственности.... " 193.
- 10.Вшанування проф. В.Чапленка. Дрібненька пригода.Нам пишуть." 194.

УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ СЛОВО. Новий Йорк, Вересень 1957. 4.9/57/

Вас. Онуфрієнко. РЕЛІГІЯ І ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ.

Кожної неділі в церквах можна почути речення "За богом бережену, многостраждальну нашу матір-Україну помолімося". Хор в кінці цих слів повторює /перед тим вже повторюване не раз/, "Подай, господи". Всередині богослужби можна почути проповідь про страждання українського народу в Московсько-комуністичній неволі, а в кінці служби - пісню-молитву "Боже, великий, єдиний", при якій, як правило, всі стоять на коліна.

З цього всього обряду можна скласти враження, що українська справа в небесних сферах приймає такого вигляду: вигнанці просять всемогущого, милосердного, всемогутнього бога зглянутися на їхню землю - Україну, скинути з народу ярмо й дати йому можливість захити тихим, щасливим життям. Бог, милосердний, всемудрий і всесильний, слухає ці молитви що-найменше 40 років, щось собі плянує, але не показує своєї волі й своїх настроїв, можливо, вважаючи, що українці ще не викупили своїх гріхів, ще не досить заплатили кров'ю й слізьми московсько-большевицьким нелюдам, і що час "викуплення гріхів" ще мусить продовжитися.

Вище наведена церковна процедура виблагування волі й долі, так само через попівське говорення до чужих порожніх стільців і чужих голих стін в парламентах, і всякого іншого добра в бога сама по собі така не поважна, що на ній варто зупинитися. Гасло "Бог і Україна" сьогодні заповонило ледве не всі наші громадські, культурні, наукові, церковні та політичні організації. Сказати денебудь слово, що це гасло цілковито неварта нічого, що його не треба було взагалі вживати, а якщо хтось через непорозуміння ужив, то його не слід було наслідувати, - сказати слово про це - значить наразитися на такі напади, які своєю жорстокістю й безоглядністю можуть нагадувати середньовіччя.

Гасло "Бог і Україна" - зродилося з християнської догми про всемилостивого, всемогущого і всесильного бога. Підсилювалося це гасло потребою щонедільними заклинаннями в церквах нагадувати богові про його обов'язок допомогти українському народові, нагадувати йому про те, що український нарід вже досить настраждався, що вже пора б припинити "божі жарти" над нашим народом. Потреба в свою чергу підсилюється вірою в те, що щонедільні молитви щось допоможуть.

Цікава річ: в медицині, наприклад, вже давно відкинено практику лікуватися молитвами, лише дикі та відсталі народи лікуються комбінаціями слів та різними "чарівництвами", що перейшли й до християнської церкви /причастя, молебні, обкурювання ладаном тощо/. В політиці, як бачимо, ці засоби практикуються й до сьогодні. /Гітлер мав свою знахорку, Мусуліні - знахора, а Словацький президент Й.Тисо слухав ворожок. Ред./

Так ось в молитвах Україна називається "богомбереженною", в проповідях /і в дійсності/ виявляється, що Україна цілком не богомбереженна, бо зазнає страшних нещасть, а в молитві - пісні в бога благается, щоб цю вже не-богом-бережену Україну нарешті було визволено з неволі, і щоб бог подав єдність народові.

На розумну голову здавалося б так: якщо Україна не богом-бережена, то навіщо її такою вважати і називатися? Якщо Україна не грішна перед богом в такій мірі, як, скажім, інші народи, які поневолювали інші народи мечем і вогнем, то чому наш нарід мусить так дорого

платити "чоловіколюбцеві" небесному? І яка це логіка в небесного "чоловіколюбця": карати народи менш грішні більш грішними, так немов би менш грішні мусили б, побувши в руках більших грішників, ставати праведними, добрими й люблячими бога...

Якби це ставалося в родині, то це мало б такий вигляд: батько віддавав би дитину, яка чимось провинилася, в руки катові. Кат з дитини знущався б, дитина б благала батька вирвати її з рук ката, але марно: батько навіть не слухав би її криків та благань. В своїх криках дитина мусила б називати батька "чоловіколюбцем", "всемилоствим", "всемогутнім", "вседобрим", "вседобрим", "всемудрим" та іншими іменами.

Кожна більш-менш гуманна людина назвала б такого батька виродком, поліція такого батька посадила б у в'язницю, а люди перестали б навіть згадувати його ім'я, або згадували б "не при хаті".

З небесним отцем, навпаки, робиться цілком інакше. Хоч він, якщо вірити християнській церкві, і являється втіленням всякого добра та розуму, але з його поведінки не видно всього цього. Та це вже справа християнської церкви: мати перед собою небесного авторитета і вважати його своїм ідеалом та закликати всіх своїх віруючих уподобнюватися до нього.

Якщо в практичній політичній праці ми визволення України узалежнюємо від своєї політично-мілітарної сили та зрілості, від належної світової ситуації, то в церкві визволення України залежить від волі "всегоблагодного" на небі. Компромісом між цими двома взаємо-виключаючими точками поглядів являється доктрина, згідно з якою Україна визволиться при співдії трьох сил - нашої власної, світової ситуації та божої допомоги...

Який би не був смішний цей середньовічний конгломерат політики з релігією, він все таки існує, і навіть наші "соціалісти" - колись найпрогресивніша політично-громадська сила нашого народу, сьогодні ковтають не тільки мовчки пілюлі цієї безсмыслиці, навіть більше того - сами займаються виробництвом вище згаданих пілюль. В церквах подають кадила, кропила, свічокгасами, а замість шкіл будують церкви. Дві потреби вироблюють нібито попит на вище згадану "медицину": народ вірить у бога і народ бажає щастя своїй землі.

В нас уже встановилася "істина", що без релігії ми України не визволимо, що основою нашого політично-громадського і культурного життя мусить бути віра в бога, що підсилити працю наших політичних сил можна лише згуртованням навколо своїх церков, молитвами, постом та церковними співами..., і прощами.

"Бог і Україна!"

Дві тисячі років тому жиди в Палестині так само кричали "Вибраний нарід і Бог". Протягом двох тисяч років один нарід вирізав інший нарід з словами "бог з нами". В останній світовій війні німецькі салдати на поясах несли напис "Бог з нами", Гітлер молився перед Провидінням, а наші нацисти "проти волі німців" кричали: "Слава непереможній німецькій армії".

Українці сьогодні моляться за визволення з лабет ССРСР, а москалі просять у того самого бога сили втримати лабеті міцними й непорушними. "Бог і богомбереження неділімая Россія!" - їхнє гасло.

Яке з цих гасел припаде до серця "всемилоствому" на небі? Це справа теологів - вони знавці в небесних справах.

Чи справді ж релігія й визволення України - це невіддільні речі? Чи справді з визвольної нашої праці ми половину /більшу - бо бог - всесильний, а ми лише люди! / надій і праці повинні складати на силу

небесну, а половину брати на свої власні плечі? А, може, кинувшись з головою в церковнину, в віру, взагалі покластися на силу небесну, бо без її волі вся наша праця буде марною?...

Звідки взялося дивовижне гасло "Бог і Україна" на еміграції?

Що може бути спільного між Богом і Україною, коли, згідно з християнським вченням, для бога нібито всі народи повинні бути рівними, або принаймні, як того бажали собі жида, лише один жидівський нарід мусить бути "вибраним", а решта - народи доугорядного значення.

Гасло "Бог і Україна" зродилося з нацистично-еґоїстичних почувань. Походження його - з уніятських кіл наших нацистів, що перехопили це гасло від німців /"Готт міт унс"/. Уніятська церква вхопилася за це гасло як за надію знайти притягаючу силу для українців-неуніятів, хоч, якщо йдеться про правду, римський католицизм ніколи в своїй історії не був прихильником ані українського народу, ані його визвольної боротьби. Навіть сьогодні в ватиканському мововжитку немає слова "Україна", а з українців уніятів Рим не може знайти ні одного достойного кандидата в кардинали, не зважаючи на те, що чимало українців складають папі великі поклони.

Про релігійність українських уніятів, з тої породи, що звуть себе "українськими католиками", не доводиться багато говорити, бо вона всім добре відома: це - затурканість, сліпа віра в те, що говорить Рим, не зважаючи на те, чи це корисне для України, чи ні. Наші "католики" завжди будуть робити те, що скаже Рим, бо для цього створені вже міцні передумови. Українські інтереси в них відіграватимуть останню роль, хібащо найсильніші, найрозумніші одиниці зпосеред укр. уніятів знайдуть в собі силу колись не послухатися Риму. Але більшість навіть бачичи, що це на шкоду українській справі, буде мовчки, по-рабському схилити голови й ітиме до Риму в лиці своїх єпископів та попів і лизатиме патинки людині, якій українська справа якщо не цілковито ворожа, то в найкращому випадку цілком байдужа.

Українська "католицька" /читай уніятська/ церква для українців - емігрантів готує армію попів-целібатників, ватиканських вихованців і патріотів, очі яких завжди будуть звернені на Рим; в цих вихованців Риму, людей без родин, "божих" чи "папських" салдатів, єдиною життєвою метою буде вислуга перед Римом, сподівання почесностей і багатства з Риму. Це велика загроза нашій моралі, з другого боку, бо моральність попів-целібатників - річ дуже проблематична. Це вже не ті галицькі панотці з добрими пані-матками й купують діток, з яких одні готувалися в попівни, інші - студіювали теологію, а інші - право. Це не ті галицькі старомодні моґікани - священники, що інколи навіть ставали зразком для інших, якщо не надто накидалися на земні блага та не перетворювалися в жорстоких експлуататорів /згадайте твори Мартовича/.

Сьогоднішні вихованці Риму - це цілком інша категорія людей-слугак, що не мають у житті нічого, крім бога /цебто папу і його наказів/ і бажань вислуги - чинів /єпископів, або навіть і кардинала/. В цій службі вони будуть, як мухи, літати з одного місця в інше, ніщо не зв'язуватиме їх із однією чи іншою громадою, висвята їх у священники не буде ні в якій мірі за'язана з волею чи апробатою тієї чи іншої громади людей, ні перед ким, крім Риму, вони не відчуватимуть ніякої ні моральної, ні фізичної відповідальності, українство їхнє завжди буде зв'язане путами католицької дисципліни та мрією про вислугу перед папою римським.

Найяскравіших прикладів можна було знайти вже й тепер. Так у деяких місцях на вимогу католицьких чужих єпископів уніятських священни-

небесну, а половину брати на свої власні плечі? А, може, кинувшись з головою в церковщину, в віру, взагалі покластися на силу небесну, бо без її волі вся наша праця буде марною?...

Звідки взялося дивовижне гасло "Бог і Україна" на еміграції?

Що може бути спільного між Богом і Україною, коли, згідно з християнським вченням, для бога нібито всі народи повинні бути рівними, або принаймні, як того бажали собі жида, лише один жидівський нарід мусить бути "вибраним", а решта - народи доугорядного значення.

Гасло "Бог і Україна" зродилося з нацистично-еґоїстичних почувань. Походження його - з уніятських кіл наших нацистів, що перехопили це гасло від німців /"Готт міт унс"/. Уніятська церква вхопилася за це гасло як за надію знайти притягаючу силу для українців-неуніятів, хоч, якщо йдеться про правду, римський католицизм ніколи в своїй історії не був прихильником ані українського народу, ані його визвольної боротьби. Навіть сьогодні в ватиканському мововжитку немає слова "Україна", а з українців уніятів Рим не може знайти ні одного достойного кандидата в кардинали, не зважаючи на те, що чимало українців складають папі великі поклони.

Про релігійність українських уніятів, з тої породи, що звуть себе "українськими католиками", не доводиться багато говорити, бо вона всім добре відома: це - затурканість, сліпа віра в те, що говорить Рим, не зважаючи на те, чи це корисне для України, чи ні. Наші "католики" завжди будуть робити те, що скаже Рим, бо для цього створені вже міцні передумови. Українські інтереси в них відіграватимуть останню роль, хібащо найсильніші, найрозумніші одиниці зпосеред укр. уніятів знайдуть в собі силу колись не послухатися Риму. Але більшість навіть бачичи, що це на шкоду українській справі, буде мовчки, по-рабському схилити голови й ітиме до Риму в лиці своїх єпископів та попів і лизатиме патинки людині, якій українська справа якщо не цілковито ворожа, то в найкращому випадку цілком байдужа.

Українська "католицька" /читай уніятська/ церква для українців - емігрантів готує армію попів-целібатників, ватиканських вихованців і патріотів, очі яких завжди будуть звернені на Рим; в цих вихованців Риму, людей без родин, "божих" чи "папських" салдатів, єдиною життєвою метою буде вислуга перед Римом, сподівання почесностей і багатства з Риму. Це велика загроза нашій моралі, з другого боку, бо моральність попів-целібатників - річ дуже проблематична. Це вже не ті галицькі панотці з добрими пані-матками й куплюю діток, з яких одні готувалися в попівни, інші - студіювали теологію, а інші - право. Це не ті галицькі старомодні моґікани - священники, що інколи навіть ставали зразком для інших, якщо не надто накидалися на земні блага та не перетворювалися в жорстоких експлуататорів /згадайте твори Мартовича/.

Сьогоднішні вихованці Риму - це цілком інша категорія людей-служак, що не мають у житті нічого, крім бога /цебто папу і його наказів/ і бажань вислуги - чинів /єпископів, або навіть і кардинала/. В цій службі вони будуть, як мухи, літати з одного місця в інше, ніщо не зв'язуватиме їх із однією чи іншою громадою, висвята їх у священники не буде ні в якій мірі за'язана з волею чи апробатою тієї чи іншої громади людей, ні перед ким, крім Риму, вони не відчуватимуть ніякої ні моральної, ні фізичної відповідальності, українство їхнє завжди буде зв'язане путами католицької дисципліни та мрією про вислугу перед папою римським.

Найяскравіших прикладів можна було знайти вже й тепер. Так у деяких місцях на вимогу католицьких чужих єпископів уніятських священни-

ків /одружених/ переведено в інші місця, а замість них вишукано неодружених - celibатників, щоб не було "соблазну" для інших, які шукають собі розваг поза шлюбом. Тут інтереси української громади вирішено згори, без виникнення в українські потреби й певні традиції. Висвята попів вирішуватиметься Римом, оцінка їхніх духових та моральних wartości буде базуватися на стандартах римсько-ватиканських, що з нашими, українськими, мають стільки спільного, як небо з землею. В Англії недавно для українців було призначено зверхника-католика-чужинця, а не українця, і наші "католики" сприйняли в цілому світі це як велику честь і радість, тоді як з українського національного погляду - це найбільша образа, на яку здатний лише Рим, який ніколи з українцями не рахувався.

Це вказує на те, що "український католицизм" буде відігравати в нашому житті - а також і в політичній праці - все згубнішу й згубнішу роль, і гасло "Бог і Україна" для "українських католиків" матиме практичне значення, як "Рим і Україна", цебто душа кожного "укр. католика" буде переполовинена, і Україна з цієї душі належатиме лише менша частина.

Нехай найкращою ілюстрацією буде та швидкість, з якою Рим розкопує руками попів-целибатників і ватиканських вихованців провалля між наддністрянцями і наддніпрянцями, які як українські патріоти повинні б шукати всіляких засобів до зближення, які мусили б для добра своєї нації відкидати весь намул пустих догм /людських витворів/ та, не оглядаючись на чужі церковні сили, робити щось власне, щось своє, яке хай би не було потрібне для людей невірних, зате давало б щось для людей, які без релігії не можуть бути ні порядними людьми, ні патріотами.

Але це не в римських інтересах, а значить, і не в інтересах римських вислужників. Про той момент, коли православні українці зійдуться на спільну молитву з "українськими католиками", мріяти немає чого. Рим цього ніколи не дозволить, а раби Риму ніколи на такий крок не насміляться.

+ + + + +

Як же в православних стоїть справа з гаслом "Бог і Україна"? В православних значна частина енергії іде на гризню, тому, що в цій гризні немає ніякого глужду. В свій час була боротьба між синодальною й соборноправною церквою.

Синодальники, виплювавши всю слину на митрополита В.Липківського і єпископат 1921 року, стали потроху привикати і до нього, і до ним у свій час очоленої церкви. Соборноправники /на чолі з архієпископом Григорієм/ компромісом потроху позбулися всіх засад соборноправності, і тепер практично між ними й синодальниками немає ніякої різниці. Є лише попівські амбіції, "християнська" ненависть і "христове" зло та цапина впертість.

Тут "Бог і Україна" трактується по-своєму. Тут Україна - це "наша Церква", а "Бог" це той "дух святий", на якого звалюють відповідальність за які небудь невдалі рішення, винесені на соборах, або за відлучення когось від церкви.

Про Україну тут думається тоді, коли немає гризні, в запалі ж попівсько-єпископських боїв забувається про все, лише в час служб церковних за законом інерції співається про "край наш в неволі" і "боже, нам єдність подай". А єдність ця потрібна для одного: як малій дитині череп'яна посудина - щоб було чим кидати об землю...

+ + + + +

В такій молодечій організації як СУМ гаслом "Бог і Україна" прикривається виховання наці-фашистівської ідеології, яка, якщо вже на те йдеться, немає нічого спільного з богом, а для України просто шкідлива. Тут практично "Бог" - це вождизм, нацизм, фашизм, фалангізм а Україна - земля, на якій ці "древа" плянується культивувати.

Якщо в "укр. католиків" "Бог і Україна" - це "Рим і Україна", то в сумівців - це "вождизм на Україні".

Я думаю, що думаючий український патріот повинен викинути з голови такі нісенітниця, як узалежнення визволення України від релігії. Релігія в час Хмельниччини була вже дошкульним злом для українського народу. Про шкоду від релігії перед революцією 1917 р. в нас не прийнято говорити, ніхто дослідженням цього питання не займався. Навіть у Советському Союзі, де антирелігійна пропаганда - це єдине, що має волю, ніхто не має права зайнятися дослідженням питання: як релігія вбила українську національну свідомість. Російське православ'є, духом якого було пройнято й православ'є на Україні, це була найбільша отрута для нашого народу, і якщо говоримо про побожність нашого народу, то цим лише підтверджуємо національну несвідомість нашого народу, бо бути побожним і національно свідомим - це протилежні явища. В революції 1917 р. Україна мала з десяток національно свідомих попів, решта була болячкою на українській тілі, розсадником не "христової любови", а зарази, отрути, московської нечисти, а церкви були приміщенням, де українські душі набіралися московської зарази /Так як тепер в уніятських церквах від "українських католиків" набіраються рисько-католицької зарази. Ред./.

Сьогодні релігія також боком вилазить нам на еміграції. Я вже згадав вище про характер гасла "Бог і Україна". Замість освіти на еміграції- будову шкіл, ми витрачаємо гроші на висвяту попів та єпископів, на придбання церковних прикрас, на утримання попівства, на "Різномородність красок і краса риз, золотом ткани мітра Архирея, шовкові кольорові підризники, що мінялися в соняшних проміннях творили мальовничий образ, одну гармонійну цілість" /"Українська Думка", 1.УХІІ.57/, на інші потреби зв'язані з богослужбами та поширенням церковної ненависти. Замість того, щоб розбудовувати школи, ми витрачаємо страшенні кошти на церковнину. Замість того, щоб учити нашу молодь літератури, мистецтва, технічних наук, мов, замість того, щоб підвищувати їхній розум, ми вбиваємо його - молитвами, сповідями, причастями, стовбиченням у церквах, надіями на "царство боже", казками про Адама, Єву, пекло, рай, первородний гріх, змія, та іншими жидівськими небилицями, які в нашій визвольній боротьбі не мають найменшого значення, не мають ніякої вартості, бо якщо вже на те йдеться, то казка про Кирила - Кожум'яку й змія над Дніпром має для українця більше значення, ніж весь "Старий Заповіт": в казці принаймні говориться про українця і змія, що говорив по-українському, а крім того українець виступає як переможець над змієм, а не його жертва, що по незнайству з'їла біблійного забороненого плоду...

Якщо вже попи хочуть до української визвольної проблеми причепити й своє п'яте колесо, то перш за все нехай всі засядуть за одним столом, забудуть про Рим, Москву, Царгород, до чогось домовляться, а тоді докажуть цим, що вирішена проблема "Бог і Церква". Поки ж бог не впорядкує церковних справ, нібито йому найболючіших і найпотрібніших, краще було б, щоб політичні справи вирішувалися так, як вони вирішуються всюди в світі: в силу людських спроможностей і без попівства! Кожний швець знай своє ремесло!

Принаймні тоді люди знають, що їм робити. Жиди "Старого Заповіту" вбили були собі в голову, що вони вибраний нарід, і це їм давало силу та моральне право вивишуватися над іншими, відвойовуючи землю обітовану. В нас лише "українські католики" вважають себе "вибраною частиною нації", але ця "вибраність" в практичному житті лише шкодить нам, і тому й цієї "вибраности" треба якнайшвидше позбутися.

Краще буде, якщо ми поставимо потребу визволення України як головно нашу проблему, що по-шевченківському вища бога і вища всіх нісе - нітниць, до яких цю проблему попи хочуть причепити.

"Як понесе з України
У синєє море
Кров воржу,- оттоді я
І лани і гори,
Все покину і долину
До самого Бога
Молитися.

А поки що -
Я не знаю Бога!" /Т.Шевченко/.

Визволення нації - справа занадто поважна, щоб її віддавати на вирішення якихось небесних сил, при чому надії покладатимуться на "силу" кадильного диму, свічок, заклинань, вина з хлібом та попівських риз.

Церковною обрядовістю і іншими іграшками можна бавитися тоді, коли більше нічого робити. Коли ж ідеться про життя нації, тоді треба братися за розум: перемагають бо нації найрозумніші, а не найрелігійніші, перемагають нації найсильніші, а не затуманені догмами та згангреновані релігійною ненавістю всередині. Поможі сам собі - тобі й бог поможе!

Маємо справу з ворогом хитрим, озброєним і безоглядним. А якщо про те вже йдеться, то маємо й бога по стороні ворога. І москалі-комуністи з більшим правом можуть сказати "Бог і СРСР". Врешті, совєтські попи після другої світової війни це й кажуть, а наші засліплені попи та церковні прислужники чомусь вважають, що бог з Україною... Бог сьогодні з Хрущовим, він його руками сьогодні витискує кров з нашого народу. Бог тільки з сильними!.

= + + + + + + + + + + =

В.Челак.

ЦЕНЗОРАМ ВІЛЬНОГО СЛОВА

Цензорам вільного слова	Ви ті продовжувателі
Оце присвячую для вас,	Темряви давнини,
Знанням катам диявола	Як те клоччя на кужилі,
Від бідних усіх нас.	Наймити на панщині.

Але прийде і цей час
Як день після ночі,
Що осудить також вас
І загляне вам в очі.

= + + + + + + + + + + =

Не бійтесь ворогів. Найгірше, що вороги можуть зробити, це - вбити вас. Не бійтесь друзів. Найгірше, що друзі можуть зробити, це - зрадити вас. Але бійтесь байдужих. Вони не вбивають і не зраджують. Але тільки завдяки їхній мовчазній згоді існують на землі зрада і вбивство.
/"Г.Г."/

М.Шаповал.

МАНДРИВНЕ.

Продовження.

Прокопович пропонував намітити цілий ряд питань, для в'яснення котрих призначити комісію: які наслідки господарські має розділення Росії на самостійні держави; що розуміти під сувереністю, федерацією і тп. Борг Росії. Аграрна справа. Виборче право.

Бюро: Прокопович, Григорієв, Кричевський, Попов /терець/. На мою пропозицію закласти кубанців-українців згодились, а грузин, армян, татар різко заперечували: Прокопович, Мі-айлов і інші москалі. "Надо прежде сговориться нам, руским, украинцам, белорусам, а потом подумать и об остальных".

Видно, що хочуть, щоб "три ветви" змовились, як командувати іноземцями. Ну то й робіть, ми більше немаємо про що "сговариваться".

Розійшлись о 12 год. Білецький вів себе нетактовно, якимось незграбно.

14.III. П'ятниця.

В середу був дома. Ввечері заходила Єлена Петровна Сорокіна прохатись - на другий день мала виїхати до Америки. Передала мені справу ведення книги "Соціологія революції", яку обіцяв Гірса видати, але як звичайно проволікає, крутить і т.п.

Вчора по умові з Завазалою був у міністерстві. Коли замельдувався - він сказав, що негайно мусить вийти, а тому прохає мене почекати - по шляху поговоримо. Він не виходив довго. Коли я подав у-друге картку - кур'єр заявив, що його нема "десь ходє по кімнатах", згодом я послав кур'єра знову "його нема". Почекав ще трохи і пішов негайно до "Української Хати" і подзвонив по телефону просто до його в кабінет: він обзивався! Значить д у р и в: нікуди не виходив, а брехав. Я сказав, що він сам призначив на четвер, але мене дивує, що "кур'єри брешуть". Я прошу поладити цю справу, бо інакше наші зустрічі на далі будуть неможливі. Він каже, що дедки за хвилину скинув шубу, увійшовши до кабінету. Це непорозуміння і т.п.

Після обіду від 5 до 7 год. були у Масарика /Президента/ "на чаю". Українців було з десяток, москалів з два десятки, чехів так само. З "приятелів", які були і яким я руки не подавав: Іваницький, Старосольський і Лашенко. Опріч того були: Н.Я.Григорієв, О.Віхельман, Колесса, Горбачевський, Лозинський, Гербина. Був Айоло з жінкою. З москалів: Гуревич, Мансветов, Лазарев, Харламов, Кренев, Струве і інші.

Катерину Дм. Воронець представив Алісі Масарик і президентові, як українську співачку.

Зорює мене емігрантська канітель. За чужі справи і інтереси розпинаюся, маючи тільки прикrostи і хамства. Образа з боку чехів ніщо перед українським хамством. Яксь собі гнида - ла... ко і те рие носом проти УІК, який його врятував і в люде вивів. Треба їм вчасно вказувати їх місце.

18.III. Вівторок.

В неділю відбулись вибори на Підкарпатті. Одержали голосів: комуністи 100.109 - 4 мандати /Др. Гаті, Ів.Мондок, Шафранко, Сидоряк/. Соц-дем. 20.699 - 1 мандат /Яр, Нечас/. Трудова і чеська соц. 20.098 - 1 мандат /Гататко/. Жидівські сіоністи 18.032 - жадного манд. Угорці - автоном. 28.157 - 2 манд. /Корлят і Аркі/. Аграрний союз ХХХХ 21.248 - 1 манд. /Куртяк/. Решта партій одержала такі числа: жид.демокр. 9.909, хлібороби 11.110, агр. республіканці 15.029, незал. угор. соц-дем. 2.837, рускі націонал. 2.837, бурж. угор. партія 2.734 і група Чанки 1.509. Ніхто з них мандату не дістав. Разом 254.446 голосуючих.

До Сенату на 4 мандати дістали: комуністи 2, угорс. 1.

У-вечері в неділю прочитав в "Українській Хаті" лекцію представникам Селоспільки "Земельна справа в Галичині". Вчора продовжив лекцію на туж тему для "Вільної Громади". В цій громаді підбираються, здається, добрі люде для праці між селянством.

26.III. Четвер.

В суботу 21.III. міркували над постановою радикалів про їх порозуміння з "Загравною" і незалежною групою "трудовиків" /їхня постанова з 2 березня ц.р./ Постановили анулювати з радикалами наш договір. Я написав проєкт нашої заяви з цього приводу.

Понеділок, 23.III. прочитав лекцію у "Вільній Громаді" на тему "Українські партії в Галичині і трудове селянство". Скритикував поважно радикалів.

Загальні збори УПК будуть в неділю, а вже пропасниця у людей. Позавчора було задання групи УПС-Р, де Богацький виступив з заявою, що в праці Управи за минулий рік є багато дефектів, про які він хотів розповісти, а тоді видно буде, чи може бути збережено теперішній стан що-до складу Управи на будучий рік. Товариші настояли, щоб ці "дефекти" розглянула попередю президія групи з додатком ще 3 т.т. /Ріпецький, Стахів, Іваненко/. Богацький почав говорити цій комісії про дефекти, а Григоріїв давав пояснення. виявилось, що ці "дефекти" уявляв тільки Богацький. "Виступом" Богацького хочуть скористуватися Паливода і Зозуля, котрі видвигають думку про необхідність спеціальної постійної партійної комісії для перевірки діяльності Управи УПК і "порад".

Сьогодні був реферат Айолло в соціалістичному клубі на тему: "Форми разрешення національного вопроса на Востоке Европы". Говорив Чернов /еластична промова/.

30.III. Неділя.

Відбулись Загальні Збори УПК - звіт за минулий рік. Управу переобрано. За мене були подані всі голоси - проти Григорієва і Палагана голувало по кілька душ. Заст. Сімович, Паливода, Русова. До Ревізійної Комісії: Тимченко, Ріпецький, Шрамченко, Риндик, Лорченко. До Суду: Ейхельман, Старков, Ярема, Бич, Стахів. Збори тихо-мирно, гарно пройшли. Почали в II I/2 год. скінчили в 6 год. з перервою на I I/2 год. для обіду.

4.IV. П'ятниця.

Сьогодні був концерт пам. Шевченка, влаштований Селоспількою. Познайомився з проф. Якименком. Вчора мало бути продовження диспуту про нац. справу, але москалі чомусь прислали повідомлення, що вони просять відсунути на далі.

17.IV. Четвер.

В суботу /12.IV./ мав велику розмову з Др. Гірсою. Видавництво стоїть на твердому ґрунті. Складаю список можливих до друку книжок. Зробив стипендію С.Ф.Русової і /здається/ для проф. Якименка. Для санаторії можна купити будинок. Робітничі сотні Міністерство постановило перевести на цивільний стан. Доручає це Селоспільці. Галицького Комітету не стверджено, як казав мені Лозинський. Від для калішан здобути тяжко. Бібліотеку всетаки Міністерство хоче робити. Большевиків визнавати вони не кваляться. Вражіння від розмови середнє.

В суботу по обіді говорив з Д-ром Лозинським, котрий пропонував порозуміння що-до спільної праці з УПК з їхнім Західно-Українським Комітетом. Я обіцяв представити це на розгляд Управи.

В неділю, 13.IV. читав лекцію в Подєбрадах на тему: "Міжнародні движучі сили і українська проблема". Промовляв три години. Дискусій не було. Кажуть, що лекція мала великий успіх.

В понеділок-вівторок-середа Милков читав лекції про національну справу на Сміхові. Сьогодні /4 день/ була дискусія. Говорило багато ораторів. З Українців: Славинський, Лотоцький, Григоріїв, Айолло, Кричевський, Паліков, Саакіян і ще хтось. Пропозиція Милкова про "заговор" не пройшла! Милков відповідав дразливо - полемічно, висловлював жаль, що так вийшло, і що де-хто потім пожалкує. Видно, що розсердився старий професор...

В п'ятницю /II.IV./ на спільному Засіданні Управи і Головного Комітету Селоспіль-Микола /Шаповал, ген., брат М.Ю.Шаповала.С.З./ підніс питання про незгоду в політиці у їх. Сумневич вів себе демонстративно-грубо. Видно, що Сумневич, Паливода і Зозуля творять якийсь комплот. Починається внутрішня сварка, задрости, інтриги. Мені цього вже забагато. Так хочеться на все пл... і покинути. Робив не для себе, а та бідна публіка не має елементарного такту. Ніхто не розуміє фатальности становища і трагічної будучини.

20.IV. Католицький Великдень.

Коли великдень, а мені лихо. На цей раз з пащі "своєї" партії. Кампанія Сумне-вча-Паливоди-Зозулі проти Миколи після п'ятниці перекинулася і на мене. Заго-вор - в президії Пражської групи УПСР. Вчора на засіданні Закордонного Комітету УПСР виявилось, що "Президія Пражської Групи" вже "все" обміркувала що-до З'їзду Селоспіль-ки. Список нового комітету мав би бути такий: Сумневич - гол., Ріпецький, Тигченко, Зозуля, Постоловський - члени. А в Раду всі - окрім мене, Миколи і Н.Я.Григорієва! Змови переведено всебічно. Я наставляв, щоб головою був Н.Я.Григорієв - характерно, що Ріпецький і Стахів все-таки за Н.Я. не голосували - було 4 голоси: мій, Паливода, Су-мневича і Денисенка. Після того я поставив справу про "Контрольну Комісію" /лист Пражської Групи з 28.III. передано мені тільки 12.IV./. Буржлива розмова. Хочуть "контролювати" /керувати/, а щоб я і Н.Я.Григ. були ширмою. Ріпецький, Стахів, Пали-вода, Сумневич в одно.

29 травня 1924. Четвер.

Більше місяця не записував. А треба. За цей час відбулося багато чого: Делегатсь-кий З'їзд Селоспільки - 28-29 квітня. Виниченко приїхав і вже від'їхав - 8 по 18.V. Концерт Т.Шевченка - 10.V. Скандал Гомзіна і Самойловича. Випуск гарбарів, що закін-чили Гарбарські курси Селоспільки - 11.V. івечірка і т.п.

"Внутрішня криза" наша розвивається так: 20.IV я подав заяву про вихід з Закорд. Комітету УПСР, Григорієв на моїх боці. На засідання я не ходив. Списки членів Голов. К-ту і Головної Ради Селоспільки укладено без мене. На З'їзді наша публіка вела себе не гарно підчас виборів "комісії матки" і інцидент....

Після З'їзду розпочалась "дебата" в моїй справі. 10.V. мене запросили на розмову, а я в I I/2 год. промови сказав причини виходу. Промова моя була різка і безжалісна для де-кого /Сумневича, Паливоди, Зозулі/. В наступний четвер і суботу говорили всі інші, а я слухав /15 і 17.V./. Сумневич і Паливода говорили ще ояк-так, Зозуля зліс-тно а Тигченко глуго. Резолюцію прийняли вони 17.V. таку, що просять, щоб я взяв свою заяву про вихід назад, Контрольну Комісію буде, мовляв, формувати згідно з моїм по-лядом Зак.Комітет, а тому партійної конференції для вибору нового голови не треба. В суботу 24.V. розбирали справи Селоспільки і прийшли до висновку, щоб Головний Комі-тет залишити в складі, як він є, а Миколі дати технічну роботу. На цьому ніби "все полагоджено".

26.V. ввечері в "Українській Хаті" відбулась грузинська вечірка з нагоди 6 - літ. оповіщення незалежності Грузії. Були Григорієв, Палагани я з жінками, Кречевський, Франт. Янек /секретар чеської соц.-демокр. партії/, Врба з міністерства Закорд. Справ. Співали Айольфа і ще якийсь вірмен... Прийшли до дому після 4-х год. ранку. Я сидів цілий день дома.

Кадильний дим над річкою піднявся
І поли розпустив над нею
Климаши гострили по над землею
Світ соняшний весь золотом послався.

І золотить верхи лісів, узбіччя гір,	Чого ми вийшли всі наверх -
Свічками білими стоять дзвіниці,	Щоб одірватись від життя в низинах?
Летять кудись за ними клочками птиці	Щоб розігнать натружені там спини
І повертають за собою тихо зір.	Щоб погляд наш померк?

.....
Заходить сонце, наче одпливає корабель
Від схилених над морем скель

29.V.1924.

31 травня. П'ятниця.

Я, Григорієв, і Палаган були на "чай" у Прокоповича-Кускової. Не чай, а політика! Після безтолкової розмови на всякі теми, вроді "суяних перспектив" для еміграції після признання Чехією большевиків /чутки про закриття Земгора і Громадського Комітету/, перейшли до вражін з лекції Мілакова. "Русские" вражені висловом українців /Лотоцький/, що українська справа буде розв'язуватись міжнародним шляхом. Це їх дуже вразило! Я говорив полегшено. Прокопович говорив, що кредитуючі держави - Америка, Англія, Франція - нікому кредитів не дадуть на воєнні справи. Вої за мир. І 5 літ ніхто не повинен воювати! Україну вони, русские, залишають, як і Білорусію на милість Долі. Коли "міжнародний шлях", то і чорт з Вали - каже. Нарешті все звелось до того, що треба, щоб українці прочитали доклад про програму "зговора". Є у його якийсь лист Бфремова /москаля/ з Женеві в справі акції проти поляків в інтересах меншостей - українців і білорусів. Але ця справа залежить від вирішення першої /зговора/. Можуть бути і гроші. Взагалі є якась інтрига. Зв'язок з чехами.

I.VI.1924.Неділя.

Спека. Музика в Стромонці /Празська четверть.С.З./. Читаю цілий день "Соціальний антагонізм" - Лалевського. Ніхто не приходив. Спокій. Микола поїхав до Подєбрад. Цікаво з ним: 30.V. Шрамченко і Тимченко говорили з ним "од імені партії" і заявили, що партія нічого не має проти його, можна спільно працювати. Коли б він щось думав, то "наших" голосів є в Головній Раді 16 і "ми" можемо його завжди викинути. Шрамченко говорив, що я роблю багато помилок /якась розмова з Біленьким Л./ і що мене треба стримувати, що я взагалі "тільки білий здібний товариш", але "ми" можемо його завжди замінити. Патякання занадто прозоре своїх безсилля.

9.VI. Другий день зелених свят.

В п'ятницю 6.VI. був у редакції "Чеського Слова" /орган Бенеша - Кольфаха.С.З./ і балакав з редактором з приводу гнусних зазіток про нашу санаторію. Шеф-редактор передав мене до редактора спеціаліста по "русских" справа Шварца. З ним Шварцом говорив пів-години. Вражіння од його гідке: гірше московського чорносотенця! Я вийшов як з багна. Він хвалився, що двічі говорив з Бенешом /тоді міністром Закордонних Справ.С.З./ про санаторію... Від Шварца пішов на лекцію горця Ахмета Цалікова, котрий говорив про свою республіку горців Північного Кавказу. Були дебати. Говорили Фальчиков, Харламов, Звягін і інші. Слабо це все: "зговор", окрім збройного, не можливий.

Вчора 8.VI. день мого народження, завтра "іменини". Я просидів учора дома спокійно, нікого не було. Порушив спокій нам С.Іваненко своїм "тортом". І звідки він узнав?! Сьогодні сидю спокійно. Забігав М.К.Садовський з своїми жаллями на "етих людей". Читав учора цілий день і вечір Географію - Семенова /"Палороссія"/ і де-що пригадував...

Далі буде.

С.Зеркаль.

МИНУЛИСТЬ І МАЙБУТНІСТЬ УКРАЇНИ.

Продовження.

Так був утворений другий, конкуренційний, Повстанський Комітет при Уряді УНР. Складався він з таких осіб: Н.Петренко-соц.-рев.центр, П.Феденко-соц.дем.прав. і О.Шадилов - Селянської Спілки.

"Та "трудовий туман" швидко вивітрився з соц.дем. голів, і вони через якийсь тиждень знову міцно утвердилися на "широкому демократизмі і поставили цілком не допустити до організації Трудових Рад на місцях.

В такий атмосфері було утворено, нарешті, в середніх числах липня місяця спеціальну урядову комісію для остаточного вироблення закону про нові органи влади на місцях - Народні Ради, - що мали бути обрані на основі трудового принципу. В склад Комісії входили: П.Христич, Др Макух, М.Юльтренко, М.Григорівський, Др Вітошинський, Вошенко, В.Чехівський, Кириченко/і ще інші, разом 16 осіб. С.З./.

Проект цього закону почав "ходити" від міністерства до міністерства, від комісій до підкомісій, а Др Макух, як правник і порядний державний службовець запропонував був вислання спеціальної студійної комісії в Західну Європу, щоб вона там на місцях про студіювала і привезла різні "матеріали" Так цей законопроект і світу не побачив.

"А тим часом на місцях залишалися старі мертвашки/земства, городські думи/, різні комісії, ще за гетьманщини призначені роїнські начальники, ново-призначені коменданти та комісари..., що драгували населення.

Соціалісти-революціонери і Селянська Спілка, втративши надію на швидке вироблення і переведення в життя закону про нові органи влади на місцях, висунули були, як тимчасовий засіб до "відкаплення" старих органів самоуправління, проект революційного поповнення їх представниками селянства і робітництва, обрахувавши на відповідних з'їздах. Але соціал-демократична більшість правительства рішуче спротивилась цьому.

Не раз показалося, що справа правдивого порозуміння між УПСР-центр і УСДРП-пр. й наміщення спільної лінії внутрішньої й зовнішньої політики була безнадійною.

Військові успіхи змінили позицію українських соц.дем. правих. В спільні зі "своїми" Головами Отаманом Петлюрою вони почули себе першіше і через те повели "атаку" на соц.-рев. білши рішуче, ніж до того часу. Зміцніть порозуміння з "повстанцями" по той бік фронту, соц.дем. поставили своєю ціллю досягти порозуміння з "повстанцями" "по цей бік фронту" - з українською буржуазією - соц.федералістами, народними республіканцями і так далі, а також... з Антантою, старою "приятелькою".

2 серпня 1919, під час успішного наступу на Київ, соц.дем.-ц. запропонували ЦК УПСР-центр нові умови що до дальшого співробітництва в Кабінеті Міністрів УНР, в яких стояли такі точки: "В правительство запрашуються персонально особи з неурядових партій, за порукою соц.-рев. і соц.-дем. Ці особи мусять визнати нинішню політику правительства обов'язковою для себе і ні агітувати, ні диспутати прити неї не можуть.

Знищення військової сваволі шляхом встановлення певних правих взаємовідносин між Урядом і Командуваннями. Суворая кара за порушення військовими особами урядових планів і законів правительства /пригадайте собі зарядження Петлюри, щоб з Деникінською армією мирно виходити. Стор.247-248 цієї праці. С.З./.

Директорія в першу чергу негайно поповнюється представниками с.-р. і с.-д.

Соціалісти-революціонери погодилися на ці умови, але перед підписанням їх соціал-демократи відступили назад. Не підписали. Проте соц.-рев. не здавали своєї головної позиції - трудового принципу і урядового провадження парламентаризму. Соц.-дем. настоювали на цих формулах, цебто, щоб оголосити урядово парламентаризм, бо без цього не може бути ні широкої коаліції з українською буржуазією, ні тим більше призначення від антантських держав.

Соціалісти-революціонери запропонували соціал-демократам скликання Селянського -Робітничого Трудового З'їзду, на звільненій території від більшовиків, не пізніше 15 вересня 1919, але соціал-демократи поміркувавши на це не погодилися.

6 серпня 1919 р. соціально-демократи прислали нові умови, на цей раз в формі ультиматуму, в яких писали:

"ЦК УСДРП ставить такі умови дальшого співробітництва соціалістичних партій у правительстві:

Першою умовою ЦК УСДРП ультимативно ставить визнання правительством, складеним з с.-р. і с.-д. принципа широкої демократії /загальне, рівне, пряме і таємне виборче право/, який надалі стає в основу державної роботи кабінета.

Друге: По загальному виборчому праву мають бути проведені вибори в Народні Ради на місцях і в Центральний орган Народного Представництва.

Далі йшли повторення пунктів, зазначених в попередній умові від серпня.

Цей "ультиматум" підписали члени ЦК УСДРП-правою: І.Мазепою, П.Феденком, І.Романченком і М.Шадлуном.

7 серпня ЦК УПСР-ц. своєю постановою заявили про "цілковиту неприйнятність пакту про чотириохвостку", про "остаточний перерив переговорів з у.о.-д." і про свій вихід з кабінету в зв'язку з кабінетською кризою і демісією Ілони Кабінету т.Мартоса. Але потім... "здались", під спільним натиском с.-дем., отаманів на чолі з С.Петлюрою й дрібнобуржуазних партій, які знову змінили свої позиції /на той час, що вони, с.-р., здались тільки тому, щоб їх не "відправили слідом за Я.Діяченком". С.З./

11 серпня 1919 ЦК УСДРП-правий пішов до ЦК УПСР-ц.:

"З огляду на відповідальний момент, коли сучасне загальне положення - як внутрішнє так і зовнішнє рішуче вимагає, щоб правительством стало на шлях виразної демократичної політики ЦК УСДРП вимагає від ЦК УПСР обов'язати соціал-революціонерів, членів Кабінету, взяти позитивну участь в ухвалі кабінетом не пізніше 12 серпня відомств про загальне виборче право, проект якої сьогодні посилається до ЦК УПСР додатково.

ЦК УСДРП цим зазначає, що коли б міністри члени партії соціал-реп., відмовилися прийняти комунікат про загальне виборче право, то ЦК УСДРП в таких разі доручає міністрам членам УСДРП самим прийняти ту відозву, беручи таким чином на себе відповідальність за наслідки цього акту"

Перед ЦК УПСР зоставалось два шляхи: або йти зі складу правительства: розв'язати соціал-дем. руки і самим перетворитись у "відповідальну" чи "не відповідальну" опозицію, або залишитись в уряді, "коректувати" його роботу, в надії на ліпші обставини, які дали б змогу диктувати свою волю.

Соціалісти-революціонери вибрали останнє.

12 серпня було підписано "Погодження" представників ЦК УСДРП і ЦК УПСР. Соціалісти - революціонери згодні на декларування принципу парламентаризму.

14 серпня Голова Директорії С.Петлюра в листі до Міністра-Президента Б.Мартоса "скріпив" і "затвердив" новий курс політики уряду УНР.

27 серпня сталася "криза" кабінету. Замість Б.Мартоса став І.Мазепа.

/Склад нового Кабінету міністрів гляди на сторінці 246 цієї праці. С.З./

Після такої "перемоги", соціал-дем. заспокоїлись, маючи тверду певність, що українська революція, раз ставши вже вільно "на шлях, показаний Марксом, а не Леніном", швидко дійде до своєї остаточної перемоги.

Натомість зовсім зле почували себе соціалісти - революціонери. Ні одно з давніх домагань партії не здійснювалось. Директорія не переформувалась; персональна політика Петлюри /якого соціал-дем. день у день викльовували в своїх газетах, і заперяляли, що С.Петлюра є покликаний швидко і створити Україну/ не знаходила ніякого обмеження. В кабінеті всім керували соціально-демократи, не допускаючи до політики соціал-реп. Ніякої конституції не вироблялось, скликання Ради Республіки не задовольнялось. Соціал-революціонери побачили, що губить всесильний вплив настановівсько-есдеківську політику.

7 - 9 бересня 1919 р. відбулась у Вінниці районна конференція УПСР - центральної. На жаль конференція "не вдалась": між членами не було єдності. Під час засідання п'яторилося три фракції: права, центр і ліва.

Правниця, репрезентована І. Лизанівським, обстоювала позицію більшості ЦК - необхідність визнання принципу парламентної демократії.

Центр /Селянська Стійка/ став на роздоріжжі: в "принципі" він був за "трудоий принцип" - селянську диктатуру, в "практиці" - за парламентаризм - О.Шадилов.

Лівниця обстоювала постанови січневої партійної конференції /вказуючи на те, що диктатура працюючих потрібна і необхідна з чисто практично-адміністративних міркувань, незалежно від характеру української революції і соціально-економічної структури України, - і однежовуючись від комунізму/. Репрезентував Н.Петренко.

Відповідно до зазначеного поділу конференції на "фракції", було винесено і три резолюції по біжучому політичному моменту. Ні одна резолюція не пройшла.

Нарешті була прийнята резолюція О.Шадилова з додатком Н.Петренка, яка зводилася до такого змісту:

"Районна Конференція УПСР, розглянувши і обговоривши справу про будування УНР, твердо стоїть на постановах попередньої Конференції під 27.І.1919 р. і і надалі залишається на трудовому принципі будови УНР.

Але з огляду на об'єктивні умови сучасного менту і /змішні/ умови, в яких перебуває УНР, а також зважаючи на те, що програми партій не змінені, Конференція признає поточну формулу виборів до парламенту і в реформовані органи місцевого самоврядування."

"Необхідність об'єднання місцевої влади в одному органі, при певному, звичайно, розмежуванні сфер компетенцій влади - загально державної і місцевого значення, - бажання усунути відірваність центра від периферії, уникнути безсилля влади на місцях, усунути паралелізм в роботі і всю плутанину, яка утворилася наслідком історичного різноманітного напастування старих органів влади на місцях. Ці спостереження, а також розуміння нового характеру ІІ.Української Республіки, що перенесла центр боротьби з площі національно-політичної в бік соціально економічний привустило ЦК УПСР, визнати колективизм в організації місцевої влади і стати на ґрунт Т р у д о в и х Р а д, з функціями не лише господарчого, але й адміністративно-політичного характеру". Ця спільна і скопійкована резолюція одержала за 33 голосів, проти 3, утримався І.

Крім цієї резолюції, Конференція ще винесла такі постанови:

- 1/ про скликання Демократичної Ради з функціями парламенту,
- 2/ про необхідність утворення єдиного соціалістичного революційного фронту...
- 3/ про боротьбу з військовою диктатурою і отаманством,
- 4/ протест проти жидівських погромів,
- 5/ домагання слідства над вбивцями коменданта повстанського загону Я.Дітченка,
- 6/ про недопустимість яких би то не було територіальних уступок Польщі, особливо на рахунок Галичини,
- 7/ про необхідність енергійного переведення земельного закону Директорії з 8.І. 1919 р. в життя і відповідної реорганізації апарату Міністерства Земельних Справ.

Частина членів ЦК УПСР: Н.Петренко, Т.Черкаський, І.Часник вимагали перегляду рішень конференції, що до трудового принципу. Партія переживала внутрішню кризу.

Соціаль-Демократи ж послідовно йшли все більш і більш в бік "чистого" демократизму.

9-13 бересня 1919 р. відбулася у Відні конференція членів УСДРП /В.Винниченко, Б.Матішенко, П.Дідущок, М.Порш, В.Левинський, В.Мазуренко, Крутий, І.Калинович і С. Вікул/, яка ухвалила резолюцію про вихід соц.-дем. з уряду. ЦК УСДРП обговоривши резолюцію одкинув її, зазначивши, що вихід соц.-дем. із кабінету був би шкідливим кроком "в сучасний момент важкої боротьби з Денікіном"

Таким "ультра-революційними" міркуваннями праві українські соціально-демократи обґрунтовували свій нестримний потяг до коаліції з буржуазією. А тим часом всюди панувала реакція, для якої навіть коаліційне правительтво було заліве".

/П.Христак, том IV, стор. 146-161/.

Та хоч Денікін і зайняв Київ, а Українська Армія відступила далеко від Києва на захід, але він не відчував певного ґрунту на занятім терені України. Повстанські дії по цілій Україні не давали можливості йому будувати єдину-неділну імперію. Дарма, що денікінські війська підійшли до Курська, Орла, Тимбова і в очах "сидішали зловні Кремльських колосколов", всеж повстанська акція змусила його до розмов з Українськими командуваннями. Розмови не мали на меті спільної дії проти большевиків, але Денікінське командування мало на увазі ці розмови використати тільки для того, щоб припинилися повстання і так само посіяти недовіря поміж Урядом УНР - Петлюрою і народними повстанськими масами, щоб в цей опосіб закріпитися на завойованих теренах. Для

переговорів був визначений Пост Волинський, станція біля Києва. Українська делегація, в складі отамана М.Омельяновича Павлинка, Аполлона Пашного, Марка Третьяка і сот.Івчишка /від Галицької Армії/, зустрілися з представниками денікінської армії, на чолі якої стояв ген. Непєнін. Уповноваження вони мали не головно-го командування, тільки ген. Бредова, командира полтавської групи. Ясна річ що наша делегація такі уповноваження визнала за недостатні для ведення розмов в державних справах, що не відповідалимися. Переговори перервано з тим щоб московсько-денікінська делегація вистарала собі уповноваження від верховного командування Добармії. Але вже більше не сходилося, бо надійшли повідомлення які самі переговори ставили безпредмето-вими.

"...переговори на Посту Волинському остаточно розсіяли всякі ілюзії щодо можливості порозуміння з армією Денікіна" такі висновки робить прем'єр-міністр І.Івзєпа. І так воно справді було з самого початку, але наші політики все вірили у Антанту, а не в логічну послідовність національно-державну рацію і її соціально-економічної проблематики.

"Само собою, про рішення Денікіна не вступати в будь яку співпрацю з нашою армією ми в той час не знали. Лише за якийсь тиждень після переговорів на Посту Волинському ми перехопили /22 вересня/ наказ денікінського командування про наступ на нашому фронті. Незалежно від настроїв, які панували в Галицькому уряді й командуванні, наша армія мусіла нарешті почати війну з Денікіном".

/І.Івзєпа, том II, ст. 83/.

23 вересня 1919 р. відбулося спільне засідання Директорії /С.Петлюра, А.Макаренко і Ф.Шевць/, представників Кабінету Міністрів /І.Івзєпа, Д.Одрина, А.Львицький і М.Шадлун/ і представників уряду ЗОВНР /Е.Петрушевич, С.Голубович і С.Витвицький/, на цім засіданні одностайно ухвалено розпочати війну з Денікіном, не цім засідання вирішено ще й друге питання: до Варшави послати нову дипломатичну місію, щоб забезпечити тил і навіязати приятельські відносини. До Варшави вислано сот. Б.Гомзюка і сот. Остапа Луцького, а від поляків звязкою прибули до Камішні кап. Чарноцький і пор. Войнович. На чолі української місії призначено А.Львицького.

24 вересня 1919 за підписом Директорії, Міністрів і Петрушевича видано Деклярацію до українського народу, в якій закликалося до боротьби проти ворогів України: большевиків і денікінцян.

"Я бачив, ... що треба розпочати нову дипломатичну акцію за кордоном, але не там, у Парижі, ... а в новому, сусідньому для нас центрі - Варшаві. Був поширений погляд, що лише через своїх близьких сусідів - Румунію та Польщу зможемо добитися кращого відношення до української справи з боку всесильної тоді Антанти".

/Івзєпа, II, ст. 106/.

З такою думкою, як зазначає Івзєпа, поповдився й Петрушевич, тому до дипломатичної місії до Варшави було визначено: Лєсєда Лікайлова, Бориса Рєпенцького, Прокопа

Понятенка, Петра Ішанецького і від Наддністрянців Степан Витвицький, Антін Гербачевський і Михайло Новаківський.

26 вересня відбулося засідання: від Директорії - Петлюра, Швець і Ішкарєнко, від кабінету міністрів - Мазепа, Одриня, Лівчицький, Шадлун і від уряду ЗОУНР - Сидір Голубович, С.Витвицький. На цій нараді вирішено:

- "1. Цісія повинна заявити, що договір, підписаний Курдюновським, а також заява Пилипчака недійсні /Полькам забагато пообіцяли.С.З./.
2. Серйозні переговори з польками почати лише після їх заяви, що вони не будуть піддержувати Денікіна і підпірають Україну.
3. Домогатися, щоб кордонів між Польщею та Україною не встановлювали до звільнення всієї України, а заключити покищо військовий договір з тим, що польки охороняють ліве крило нашої армії.
4. В найтяжчій ситуації йти на уступки Холмщини та Підляшшя й то умовно, до скликання Українського Парламенту, який остаточно має вирішити цю справу /ухвала наївна, шкідлива і не державницька! Вже наперед зрікаються Української землі, на що не мають ніякого права. Згідно Конституції УНР - зрада.С.З./.
5. В справі Галичини не йти ні на які уступки з огляду на те, що цю справу вирішати не Лірнова Конференція./Врагали цієї точки не мало б бути на обговоренню. С.З./." /Мазепа, II, ст. 107/.

Щоб виправдати як свою так і Петлюри та своїх однодумців, о р і є н т а ц і ю на Польщу й Румунію, І.Мазепа вказує на голову української місії в Швейцарії Николу В а с и л ь к а, що той, мовляв, ще в літі 1919 р. "почав енергійну акцію за порозуміння з Румунією, Польщею та Чехо-Словацькою каштом відповідних територіальних уступок цим державам / а чому ж тоді уряд УНР не відкликав з місії і не покарав Василька? С.З./.

Сам родом з Буковини, він був готовий для порозуміння з цими державами пожертвувати не тільки Бессарабію, Галичину та Закарпаття, але навіть рідну Буковину. Концепція Василька йшла по лінії політики Франції, що прагнула до утворення "Великої Польщі". /Мазепа, II, ст. 108/.

Далі Мазепа продовжує:

"Мені невідомо, чи справді Петлюра "акцентував" тоді орієнтацію Василька. Пригадую, про своє листування з Васильком він ні разу мені не говорив... Це був той психологічний ґрунт, на якому остаточно розбилися сили нашого соборного фронту, і незабаром прийшло до катастрофи".

Такий висновок ми приймаємо за правдивий, бо в питаннях соціально-економічних між урядом УНР і урядом ЗОУНР ніяких розходжень не було, вони однаково були реакційні, антисоціальні і антинародні.

"Мир і спільний інтерес" між урядами УНР і ЗУНР довго не тривали, причиною цього були різні орієнтації на різних "союзників". Петрушеняч і уряд ЗУНР логічно приходив до такого заключення: якщо уряд УНР і Петлюра можуть орієнтуватися на Польщу, каштом Українських земель, то так само й він, Петрушеняч з урядом ЗОУНР може орієнтуватися на чорносотенну і реакційну денікінщину каштом Армії УНР і землями. Політика ганебна, шкідлива і не національно-державна в обох "суперників". Уряд УНР підлив оливи до огню ще й другою акцією, а саме, між урядами УНР і урядом Леніна в Москві розпочалися переговори /через посередництво Швейцарського комуніста Пляттеня/. Але для правди треба зазначити, що в уряді ЗОУНР була опозиція, яка виступала проти договору з Денікіном і ³⁶спільний фронт з урядом і військом УНР, це були представники соціалістичних галицьких партій. Та вони не мали великого значення, або стільки як міністри ес-ери в кабінеті Мазепи.

25 жовтня 1919 з Москви прибув Плятен з позитивною відповіддю і той же день подав її прем'єр-міністрові Мазепі, яка зводилась до таких пунктів:

- "1. Совітська Росія згодується на військову конвенцію проти Денікіна.
2. Совітська республіка готова очистити певні території для заняття їх українськими військами, з тим, що на цій території не будуть переслідувати большевики.

3. В разі згоди згоди тоді треба вислати з обох сторін уповноважених: з української - до XII большевицької армії, з большевицької - до української армії, яка найближче розташована до большевицького фронту.

4. Після цього починаються політичні переговори! /Там же, ст. 121/

Плуттен при розмові з Мазепою, що большевики готові українцям видати 20.000 рушниць з набоями, по 1000 на кожну рушницю, 12 нових гармат і потрібну кількість кулеметів та амуніції.

Про розмову з Плуттенем Мазепа поінформував Директорію і Петрушенюча. Український уряд вислав військову делегацію до большевиків в складі: Гладкого, О.Красовського і Неїла. Петрушенюч з цим погодився. На Денікіна перестав орієнтуватися. З цього приводу була скликана державна нарада з ініціативи Директорії, на якій були: Петлюра, Петрушенюч, Мазепа, В.Петрів, С.Голубович, А.Крушельницький, Одинець, П.Феденко, М.Лобинський, С.Вітик, О.Безпалко та інші. Говорили за об'єднання українських сил і на сучасні політичні події. Петрушенюч виступив з промовою в якій сказав: "Згідно з конституцією Національної Ради, аж до ратифікації акту злуки Українськими Установчими Зборами, 30 УНР мусять мати своє територіальне правління. Через те і з огляду на інтереси армії та міжнародну ситуацію Галицький уряд не сміє зложити своїх повноважень, аж доки галицьке громадянство не зможе вижити своєї збірної волі в цій справі".

Така промова підбадьорила праві кола, які тут же висловилися за союз з Денікіном. Ще в цей самий день ген. Тарнавський, таємно від Петрушенюча, вислав від армії 30 УНР делегацію до Денікіна, для заключення сепаратного договору.

На обидві наші армії налягла нова біда, скоро мокра осінь, а потім палкий сніг і морози, недостатнє обмундировання і харчування скоро спричинило хворобу у війську, так що оказалось біля 22 - 25 % хворих на тиф, пневмонію і старшин, з котрих значна більшість померло. Відчувалася великий недостаток ліків і медикаментів. Закуплені ліки, медикаменти і різні санітарні потреби та одяги, як наприклад від Американської Ліквідаційної Комісії різне військово і санітарне майно, що знаходилося у Франції, на суму 8,000.000 дол. Франція їх не випустила, взагалі Українські армії блокувалися не тільки з боку Антанті, але й її сателітів, українських, тепер, "приятелів - союзників".

На початку жовтня уряд УНР підписав договір торговельний з Польщею, але сталося так, що Польща привезла до кінця 1919 року з України 20,000 пудів цукру, а за це нічого не дала. Прем'єр міністрів Мазепа признає, що для будування української державності невиспичало будівничих сил: "Відчувалося майже повне безсилля організувати владу власними силами" /там же, ст.126/. А в державних апаратах сиділо повно ворожих елементів, ще не так давно були вони великими українськими патріотами, а тепер поробилися денікіністами, поляками тощо.

4 листопада була скликана в Жмеринці нарада з представників війська і урядів. На цю нараду прибули: Сальський, Капустянський, Кондралюк, Ю.Тютюнник, Удовиченко, Загородський, Кудрявців, від галицького команд. А.Ерле, Ді.Паліт, С.Шухевич, О.Лисняк, О.Бухаровський та інші, далі Петлюра, Петрушенюч, Макаренко, Мазепа, Шрамченко і від Запорізької групи Омелянович-Павленко. Звернули всі увагу на відсутність Тарнавського і його начальника штабу Шаманека. Як потім виявилось в цей самий день ці останні піїхали на переговори з Добромією.

Після кількохгодинової наради, на перерві Петрушенюч дістав телеграму від Тарнавського, в якій останній повідомляв, що "коли нарада в Жмеринці не вирішить про потребу негайних переговорів з командою Денікіна, то він буде змушений почати переговори на власну руку". /там же, ст. 135/. На нараді Петрушенюч закликав: "Пан Тарнавський сміє в так скрутній хвилині ставити мене в таке важке положення і посиляє погрози... Я знаю добре, як виглядає та воля зарізьців. Її фабрикують в Начальній Команді і по командах корпусів, так, як рахує пан Тарнавський. Так само не відповідає правді, аби армія ще не могла витримати один або два тижні - армія витримати може". /там же, 136/

В Т О М А

/З натури/

Як тільки Дмитро Гайдай зішов з пароплава на берег в Н., його охопило почуття якоїсь страшної, безмежної самотності. Коли почав працювати, спершу розвантажуючи пароплави в Б., а потім миючи підлоги на залізничній станції П., він вперше за все своє життя відчув справжню — насичену життєвим драматизмом — жорстоку втому. Працюючи цілу ніч з "мапою", він ні про що не думав тільки про сон. Саме сон став віднині для нього єдиною метою, єдиним змістом його полохливих думок. З вельми напруженим, болючим терпінням він щоночі чекав восьмої години ранку, коли можна було б, нарешті, позбутися осоружної "мапи", відра з водою, і піти в солодке "небуття".

Поспішаючи після праці до "трону", Дмитро переконався, що втома це не лише його власна приналежність, вона ніби якась велетенська, жива і хижка потвора, поглинула ціле місто, стала його невмолимим катом, його караючою стихією. В очах всіх людей, які переганяючи і штовхаючи один одного біжать по східцях "собвею", мов прокляте тавро, лежить печать втоми. В "трени" Дмитро стоїть на своїх задеревенілих ногах, бо всі місця "завойовані" в бою. Тепер той "щасливий", хто має місце, а решта невдах можуть лише йому заздрити.

Дмитро не заздрить, він безмежно байдужий і до місця і до своєї власної долі. Йому тільки хочеться одного: спати, спати і ще раз спати. Весь багатомовний зміст його життя зосередився в цьому не хитрому і надто обмеженому бажанні. Напівсонними очима він бачить розпачливий, похмурий образ втоми на всіх довколишніх обличчях і постатях.

Ось напівдрімає середнього віку негр. Його полонила жорстока, дика, несамоविта втома і міцно тримає в своїх залізних обіймах. Величезне тіло негра безсило обвисло на лаві, ніби лантук з м'ясом, руки мляво висять, тримаючи якусь червону коробку. А ось стара порторіканка, яка ніби втілює всією своєю схиленою постаттю невблаганий символ пануючої довкола втоми.

Нарешті вулиця, яка після нічного "джабу", продовжує втомлювати: волю, душу, мозок, свідомість, задушливим смородом свого подиху, безнадійною одноманітністю своїх реклам, "шторів", брудних і невеселих будинків, барів, маніакальним рухом "кар". Стандартна, штампована втома живе і дихає, безглуздо гуляє по цих нескінчених "стрітах", породжена потворною жадобою грошей, надлюдським "джабом" і ненажерливим "бізнесом". Дмитро пригадав молодого мадьяра, який широко плакав в цю ніч під тягарем облуди й ошуканства блискучою рекламою.

"...На заході 100 робітників виконують ту саму працю, яку на сході роблять 400..." — раптом пригадав Дмитро багатозначні слова форма — старого білоруса. Дмитро тепер не дивується, коли бачить на "стрітах" багато божевільних, які говорять самі до себе, або бомів, що ніби брудні ганчірки валяються під сходами і на панелях. Це все розчавлені, знесилені і знедолені "діти" одної мацухи. Вони не витримали, заломилися і впали в нескінченій "естафеті" за грішми. За ними впадуть інші. І тільки одиниці дістануть "відпочинок" на верховинах зажерливого багатства. Так є. Дмитро давно збагнув жорстокість законів цього світу.

Ось він мусить виконати ще один обов'язок перед "богинєю" втоми, а саме, своїми тремтячими ногами винесе себе аж на шостий поверх, окунеться в задушливу атмосферу своїх "мініатюрних" "румів", знехотя вип'є чай і спробує тоді повернути назад втрачене за ніч. Він мріяв про цю "щасливу" можливість аж цілих дев'ять важких годин і от тепер, нарешті,

зможе поновити порушену рівновагу в солодкому сні. Але це тільки ілюзія. Всюдишуща втома не залишить його і тут, вона буде продовжувати свою руйнуючу дію - невслухачим галасом і скреготом гамірної вулиці. Вона докучатиме йому густим смородом гарячого, задушливого повітря, вона... Ах, як хочеться спати... спати.

Іван Зозуля/"УВ"/

+ + + + + + + + + + + + + + + + +

А.Ходоровський

40 РОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕЛИКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

1917 рік.

1957 рік.

Сонце заходить, померкли зорі,
Настала пітьма, і суцно всюди...
І звір сховався у темні бори,
Позаситляли спокійно люди.
На синім блакиті, чорні хмари...
В'ються мов гади, бурливо.
На рідній Україні, б'ються у жарі!
А смерть там має обильне жниво...
А синів духи летять за море.
В далеку незнану чужину...
Несуть криваву вістку за гори,
Про бідну, зтоптану Україну...
Не хмари по небі там в'ються,
То брат на брата в ночі чатує...
То ріки глибокі кров'ю ллються,
І даліше гострі ножі готує!...
Не змиють плями, кроваві кати,
Хай їм прокляття за їх провини!
Хай гомін рознесеться у бідні хати:
"За справу нашу, рідну УКРАЇНУ!"

/З календаря на 1917 рік. Ноний Йорк/

А тепер, боже милий!
Що-ж це? Чорні круки?
Звились у темні крути?
Чатують вони - на чії муки?
Де ті стоги? Де обороти?
Де вони поділись?
Га! у "братів" із Півночі?
Що Україну оголили!
Це оттії "славні куми",
Що в безмежність усіх післють,
На Сибір виселяють,
А потім їх до ями вкидають!
Це оттії "мирні браття",
Що звикли всіх обкрадати!
Що з чужого собі брати!
Щоб нажертись і рашту забрати!
Вже й столи простеляють...
Ось пироги, тут сметана...
Там і курку підсмажують...
Пир з "меншим" - гарна драма!
Там з'явилась біла водка
От частують й розмовляють...
Пливе, як по морю лодка...
Вже й дівчину обіймають...
Там зішлись усі чорні -
Дарма, що їдять їх воші...
Але удають моторних,
Українка їм хороша!
Оттакеє браття милі,
Не розійшлись чорні хмари!
Вже сорок років в Україні
Там панують Московини й яничари!

Н О В І В И Д А Н Н Я.

УКРАЇНСЬКИЙ ЗБІРНИК. Книга 10. Мюнхен 1957
Збіст: В.Голубничий - Національний дохід
України в 1940 і 1954 рр. М.Міллер - Зни-
щення православної церкви більшовиками.
Л.Полтава - Українське кіно. Н.Куликович -
Сталінські і післясталінські мотиви в ук-
раїнській підсоветській музиці. С.Підгай-
ний - Український національний комунізм. В.Дубровський - Микола Скрипник, як я його
бачив. Д.Соловей - З приводу прізвища "Скрипник" у "документах Сіссона". С.Парамо-
нів - Доля лісів України. Циклостиль. 174 сторінок формату 21 x 29 см. Видання:
Інститут для вивчення СССР, Мюнхен. Відповідальний редактор проф.П.Курінний.

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА, Словникова частина ч. 6. Від Голінський Петро до Грод-
ські суди. Стор. 405 до 480. Видавництво "Молоде життя" Наукове Товариство ім.Шевчен-
ка. Гроші і всю кореспонденцію слати на адресу:

Verlag "Molode Zytia", München, Dachauerstr. 9/II. Germany.

Наші зауваження:

Гасло: Голод. Автор гасла пише, голод був стимулятором еміграції за Урал і в Америку. Не так воно було: за Урал і в Америку чи інші країни люди втікали через свою матеріальну незабезпеченість. Немали ні землі ні праці, а в той час були поміщики та глитаї, які мали по кілька сот і кількінадцять тисяч десятин. Голод - це була тільки та палиця, що виганяла з бідної хати людей світ за очі, але цю палицю мала в своїх руках влада, а владу мали якраз ті поміщики, купці, фабриканти, багатії і т.п.

Що до "позички збіжжя на рахунок майбутнього врожаю" то було воно так: в кожному селі, волості і мабуть в містах, були магазини зложеного збіжжя. От з цих магазинів, або як в селянській мові називалися "гамазеї" й видавалося позичково збіжжя, в неврожайні роки. Але це не була власність уряду, чи держави, тільки власна громадська взаємодопомога. Ці "гамазеї" зі збіжжям протрималися аж до кінця 1919 року, потім московсько-комуністична окупаційна сарана всі ці "гамазеї" випорожнили, щоб ще в роках 1921-2 селянське населення України вмірало з голоду.

Гасло: греко-католи. У всіх гаслах цього походження повно фальші, не згадуючи про походження від уніятства. Унії, так ніби їх і не було. Є правда, що влада Австро-Угорщини на бажання Ватикану, а мабуть через польські та мадярські католицькі впливи, уніятів називали греко-католиками, щоб по етапах українців-уніятів привчати до не любої й ворожої їм назви католик, католицький. Це ми бачимо тепер, як деякі ватиканські патріоти українського роду і походження перевернувшись в католиків, за лакомства нещасні, за кар'єру, за матеріальні вигоди, запроданці - тягнуть українців уніятів віруючих до римо-католицького ритуалу, щоб потім краще було як "україн. католиків" денационалізувати полякам, мадярам і словакам тощо. Отці "укр. католики" взяли ганебної ролі і шкідливої для України. Отже "Греко-Католицька Церква" не "постала із зустрічі сх. грец., із зах., латинським, світом, поділеними культурно, політично а згодом і церковно", тільки тільки боротьбою в середині одної церкви, амбітних керівників церкви за владу. Так як тепер діляться деякі політичні партії/приміром: бандерівці/. Отож пояснення, що "постала із зустрічі сх., і зах.," церков є фальшиве. Так само всі оті назви, як: схизматик, нез'єдинений, з'єдинений походить тільки від Ватикану та його пропагаторів і агітаторів, в рясах, мітрах і без них. Абсолютно шкідливою і неправдивою є твердження автора цих гасел, о.Г.Великого, коли він твердить: "Урядову назву греко-католики запровадила Австрія за часів Марії Терезії, щоб цією однією назвою охопити католиків /автор тут уніятів вже називає католиками. Фальшива назва.Ред./ сх. обряду кількох народів, які жили в Австрії та Угорщині: українців, румунів, сербів, хорватів, словаків, угорців та ін". Тут автор називає українців уніятів тих, що переселилися до Сербії - сербами, Хорватії-хорватами, яких Словаки обколесили і тримають під своєю владою - словаками і подібно є з "румунами греко-кат". Насправді це все українці-уніяти, "греко-католиків поляків, словаків, мадярів, хорватів, сербів, румунів" не було і не має! Це вигадують тільки вороги України, українського народу, української землі. Так як не має і "українських католиків", хоч небагато є українців римо-католиків, латинників. А неже ж "укр.католики" є латинники?! Так о.Г.Великий на чернечім престолі торгує українським народом!

Гасло: Гриньох Іван. Подає як "католицького священника", нам відомо, що він був уніятським священником, але коли він став "кат. сваяц." ми оце довідуємося тільки тепер. Але коли о.Гриньох хоче бути католиком-латинником, то то його справа і нам до того ніякого діла, тільки як годиться, треба б оголосити коли то сталося перевертання з уніята на католика-латинника.

Гасло: Гумористична преса. Тут пропущено ще такі журнали: І/ "Подобрадка", виходив неперіодично в Подобрадах, ЧСР., вийшло 6 чисел друкованих від 1923 до 1926 року. Потім, як продовження, виходив журнал "Ікей", рукописно, друкувався на камені. Вийшло тільки чис. І і 2. Видавець М.Кісєковський в Подобрадах. Друкувався у Б.Ванчури. С.З.

СПЕЦІАЛЬНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

Д-ра Леона Бамгартнера, Комішенера в справі охорони здоров'я міста Нью-Йорку.

Як комішенер в справі охорони здоров'я міста Нью Йорку, я хочу поінформувати населення про нагоду запровадити в нашому місті оздоровчу програму з метою різко зменшити захворювання зубів у людини.

Цією програмою є - фторування питної води, тобто додавання до води у міському водогоні дуже невеликої кількості фтору. Досвід показав, що споживання фторованої води від раннього дитинства призводить до різкого зменшення захворювання зубів, до зменшення в зубах дуплин. Отже, коли тепер запровадити фторування води, то наші діти й онуки, коли виростуть, то матимуть значно здоровіші і міцніші зуби, як ми. Уже понад 1500 американських міст і містечок, розміром від Чикаго до Левіттавну, запровадили фторування води і уже відчувають його добрі наслідки. Треба сподіватися, що також і в Нью Йорку, після того як тут почнуть додавати до води фтор, захворювання зубів упаде на 60%.

Фторування води є дуже простим, практичним і недорогим оздоровчим заходом, що призводить до масового оздоровлення людини і знижує витрати на лікування зубів. Саме завдяки дійовості і надзвичайній корисності цього заходу, Департамент Охорони Здоров'я Нью Йорку гаряче підтримує програму запровадження фторування води, що її споживає населення нашого великого міста.

ЧО ТАКЕ ФТОРУВАННЯ ВОДИ? Фторування - це додавання до питної води невеликої кількості хемічного елементу - фтору, з метою зменшити псування зубів у споживачів цієї води.

ЯК ВПЛИВАЄ НА ЛЮДЕЙ СПОЖИВАННЯ ФТОРОВАНОЇ ВОДИ? Доведено, що наявність фтору у питній воді робить зуби міцнішими, зменшує їх псування, тобто утворення у зубах дуплин, що падає на 60%. Отже людина менше страждає від зубного болю, взагалі має краще здоров'я.

ЯКИЙ СМАК МАЄ ФТОРОВАНА ВОДА? Смак води від фторування не змінюється, бо фтору додається до води дуже мала кількість: одна частка на мільйон часток води. Ця кількість фтору не впливає ані на смак води, ані на колір її, ні на запах.

ДЛЯ ЧОГО ЗАПРОВАДЖУЄТЬСЯ ФТОРУВАННЯ ВОДИ? Для того, щоб зменшити захворювання зубів, що на сьогодні становить поважну проблему. Люди страждають від зубного болю, витрачаються на зубних лікарів. До того ж хворі зуби негативно впливають на загальний стан організму. Фторування допоможе розв'язати цю проблему.

ЯК ВПЛИВАЄ ФТОРУВАННЯ НА ЗАГАЛЬНИЙ СТАН ОРГАНІЗМУ? Понад 30 років у різних галузях медицини відбувалась інтенсивна науково-дослідча робота і спостереження над впливом фтору на організм людини. Поза всякими сумнівами з'ясувалось, що фторування не спричиняє жодних ускладнень чи хвороб. Людина все життя може споживати фторовану воду з користю для свого організму і без жадної небезпеки. Саме через це рекомендують фторування води.

ЧОМУ ДОСІ В НЬЮ ЙОРКУ НЕ ПОЧАЛОСЬ ФТОРУВАННЯ ВОДИ? Мер Вагнер і президенти діляниць міста бажають запровадити цей захід, вважаючи його правильним. Проте, вони хочуть знати думку людини Нью Йорку в цьому питанні, хочуть знати - чи нью Йорці бажають мати фторовану воду, як її вже мають інші міста.

Вода у водогоні міста Нью Йорку буде фторована після того, як органи міської самоуправи переконаться, що мешканці Нью Йорку хочуть запровадити цей захід, який спричиниться до зменшення хвороб зубів.

Фторування води - прекрасний оздоровчий захід, з якого повинні користатися всі мешканці Нью Йорку.

- - - - -

"Зведись, народе, простягни руку по свою правду. Як сам її не візьмеш, ніхто її не дасть!" - М.Козьоминський.

"Надійся тільки на себе, стій завжди на своїх власних ногах"-М.Драгоманів.

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ.

1. РАДІСТЬ...

За відсутності знаку ¹⁶ми пишемо наш знак "е", тз. "твердого" знаку ми не ставимо, знак "ьі" комбінуємо з наших знаків "ь" і "і". Редакція.

З приводу манифесту Катерини II, з дня 14.XII.1767 р., яким на Україні закріплювалися кріпаки до поміщиків, а також з приводу виборів до "Комісії" в Петербурзі, Прилуцька шляхта писала в своїй подяці так: "От великаго света вашего императорскаго величества светлее солнечнаго сіянія поисшедшая столь безприкладного, столь неслиханнаго високомонаршаго милосердія и щедрот заря как только, при самом прочтеніи високопомянутаго манифеста, коснулась сердца нас, верноподданных вашего императорскаго величества рабов. А все сіе на порфиноносныя вашего императорскаго величества високомонаршія рамена, со упованіем на единооблегчающее бремена помазанников своих в управленіи государственном Всевишняго пособствование воспріять соизволили!/"Русскій Вестник"1863/

Як бачимо між сатрапами тодішніми поміщицькими і сучасними пролетарськими комуністичними ніякого розділу немає. "Всьо равно!"

2. УНІВЕРСАЛ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО...

"Богдан Хмельницькій гетман з войском Его Кор. млти Запорозским. Всем вобец и каждому з особна, кому о том ведать будет належало, а меновите козаком войска нашего, в Прилуце будучим: жадали от нас господинове отцове монастыря общежителного Густинского, иж, маючи от благочестивых князей и панов побожных христианских книт торов на церковь Божию и на хвалу имени его святого надане за отпущение грехов своих не мало кгрунту для виховання мешкающих при том святом месцу, чого оны, приспособившы себе старанем и працею своею кгрунту и хутора, а при нем и для помощи своей приспособили людей убогих меновите на Машкевце, прето просили нас, абы з их кгрунтов и футоров до войска подданных их не пріймовали и их кгрунтов, так лесов, яко и сеножателей и пасек без жадных перешкод и турбаций. Што мы на их прозбу, яко богомолцов своих вцале, без жаднаго нарушения заховуемо под ласкою нашею. А хто бы мел оным през сей наш лист перешкоду и кривду чинити, теды мы такового яко незбожного и неприятеля церкви Божія, карати розказуем. На што мы сей наш лист под печатю войсковою и с подписом руки нашею власною даем. Писан в Чегерине, дня 2 іюля року 1648. Богдан Хмельницькій гетман рукою власною"./В.А.Мякотин: Очерки соціальної історії України в XVII-XVIII. вв. Том I, випуск I, ст.73/.

3. ПАДЕНІЕ НРАВСТВЕННОСТИ...

"Полтавські реалісти послали телеграму до газети "Рада" з висловом жалю з приводу смерті М.В.Лисенка. От за це всіх 175 учнів-українців покарано: збавлено бал "за поведеніе" до 3, а ініціаторів поданої телеграми ще покарано і арештом од 8 до 24 годин. Учитель словесности, звичайно по дорученню начальства, сказав після того, як було прочитано "приговора", промову, в котрій зазначив, що "нравственность воспитанников сильно пала". /"Світло" Київ, число 4, 1912 р./

4. ДРІБНЕНЬКА ПРИГОДА...

"Дописувач з села Пекарів, Канівського пов., на Київщині, подає такий малюнок з життя селянського вчителя. До місцевого вчителя церковної школи прийшов товариш учитель з сусіднього села Т. Блощанський. Увечері на квартиру вчителя несподівано прийшов Пекарський панотець з старостою і приказав старості арештувати вчителя - гостя, "щоб не смів бувати на квартирі вчителя його школи". І так ні за-що, ні про-що мусів учитель просидіти ніч в холодній. Дрібненька це пригода - але характерна і для нашого сучасного сьогочасного учительського життя". /"Світло", Київ, чис.4, 1912 р./

ВШАНУВАННЯ ПРОФ.ВАСИЛЯ ЧАПЛЕНКА.

Гурток українських літераторів в Сиднеї, Австралія, організував вечір присвячений літературній творчості письменника В.Чапленка. Програма вечера складалася з таких точок:

1. Вас.Онуфрієнко зробив перегляд творчості і прочитав з поеми "Ісько Гава".
2. Я.Масляк прочитав уривок з повісти "Пиворіз".
3. В.Кравченко прочитав уривок з повісти "Першого Болю".
4. Р.Драган і Ч.Мішук обговорили літературно-наукову діяльність, яку високо оцінили, як вклад української культури.

П.С. В Австралії якийсь "добряга" поширив вістку, що письменник В.Чапленко помер. Кому це так хочеться, щоб нашого широкознаного письменника і мовознавця так скоро "поховати", з'ясувати не вдалося.

В.Чапленко проживає в Новому Йорку при добрім здоровлі й далі працює літературно та науково, як і раніш.

Бажаємо Вп.В.Чапленкові багато здоровля і довгого плідного мистецького життя. Редакція.

НАМ ПИШУТЬ.

Дорогенькі

Оставайте здоровенькі	Тут можна б було сидіти	Вам бажаєм всьогото
З усіх земель України,	Як мали б старі зелені,	від широкого серденька,
Любі-милі ріднесенькі	Навіть могли б і ходити	Як Ви нам желали його
Прибраної батьківщини.	Щоб зелені були зложені.	Бо ми родина рідненька.

Ми змушені виїхати	Те все нам відомим є	А до цього ще в додатку
Із соняшної країни,	Як потрібно поступати,	Стали у народню лаву,
Ліпшої долі шукати	Але хто хоче знати це,	Давали жертву і вкладку
На зміни працювати.	Справедливу раду дати?	На добру нашу справу.

В.Іванів.

"Подобається мені як пише Вас.Онуфрієнко. Не мішух з претензією на інтелегента, а чистий інтелегент благородної душі. Питання раціоналізму не торкається тільки мізерна українська преса..., не можуть переварити в своїх головах думки, як людина залишаючись порядною може не ходити до церкви! А Онуфрієнко просто, чесно це з'ясовує, роблячи логічні висновки! Він дає велике моральне задоволення".

14.VIII.1957. Ф.Л-кий.

"Про Івана Франка, стаття - вияснення добра і на часі, хоч прийде-ть-ся вияснювати ще довго, бо злого насіння більше, як доброго. Стаття "Релігія чи наука" дуже добра, автор справедливо і дуже влучно пояснює. Правду сказали в спогаді "Українізація" армії, брехунам несподобається".

+ + + + + 12.VIII.1957.В.І.